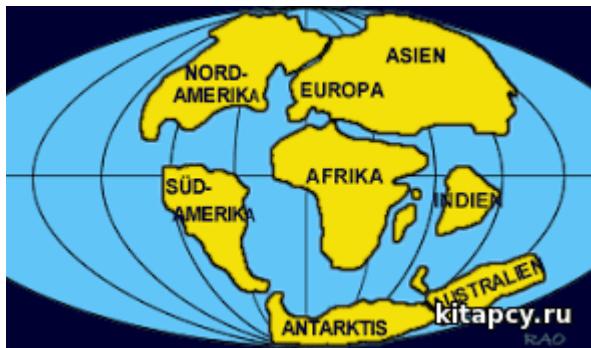

Tapawudymyz şudur

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Tapawudymyz şudur TAPAWUDYMYZ ŞUDUR

Nemes geofizigi Alfred Lotar Wegener (1880-1930)...

Elli ýasynda, demirgazyk polýusyndaky Grenlandiyada iş geçirip ýörkä aradan çykdy.

Ylyma bagış eden ömri ony materikleriň dünýäniň daşynda ýuwaşlyk bilen süýşyän «materik süýşmesi» (Kontinentalverschiebung – теория дрейфа материков) teoriýasy bilen tanaldy...

Ýer yranmasy sebäpli hazır hemmeleriň diline düşen «ýer gabygyndaky platalaryň hereket edýändigini» ilkinji bolup agzan alymdy...

Alfred Lotar Wegener

Ýöne. Ýazjak bolýanym tektoniki hereketler däl, gürrüňim başga:

Wegeneriň kakasy din adamsydy. Ol oglunyň Berlinde meteorologiá we astronomiá ugrundan okamagyny üpjün etdi.

Wegener astronomiádan doktorlyk dissertasiýasyny gorady. Agasy Kunt bilen bile uniwersitetde assistantlik etdi. (Ikisi howa kütlelerini synlamak üçin howa şarlarynyň ulanylasmagyna-da öňbaşçylyk etdi).

Wegener Birinji jahan urşunda fronta sürüldi. Emma ylym dünýäsine goşan goşandy sebäpli frontdan yzyna getirildi. Ol 1915-nji ýylda «Materikleriň we okeanlaryň gelip çykyşy» eserini ýazdy. Uruşdan soň Germaniáda içerki gapma-garşylygy başdan geçirip ýörkä «Geologiki geçmişiň klimatlary» kitabyny çap etdirdi.

1929-nji ýyl. Germania agyr ykdysady krizisdedigine garamazdan Grenlandiáda buz gatlagynyň galyňlygyny ölçemek üçin professor Wegener 120 müň dollar (su günүň puly bilen 2 million dollar) berdi!

Alfred Wegener iş geçirip ýörkä aradan çykdy. Toparyň başyna agasy Kunt Wegener geçdi. İşler dowam etdirildi...

Bu girişi şunuň üçin ýazdym:

* * *

Türk alymy...

1947-nji ýylda doglan, «68-nji nesilden»...

Stambul Tehniki uniwersitetiniň (STU) uçurymy, Magdan fakultetiniň geologiá inženerçiligi bölümünü tamamlady.

Şol uniwersitetde mugallym bolup işledi...

Döwlet 1977-nji ýylda Londondaky dünýäniň az sanly saýlama ýokary okuw jaýlaryndan «Imperial Kolleže» doktorlyk dissertasiýasyny ýazmak üçin ugratdy...

Naji Görür

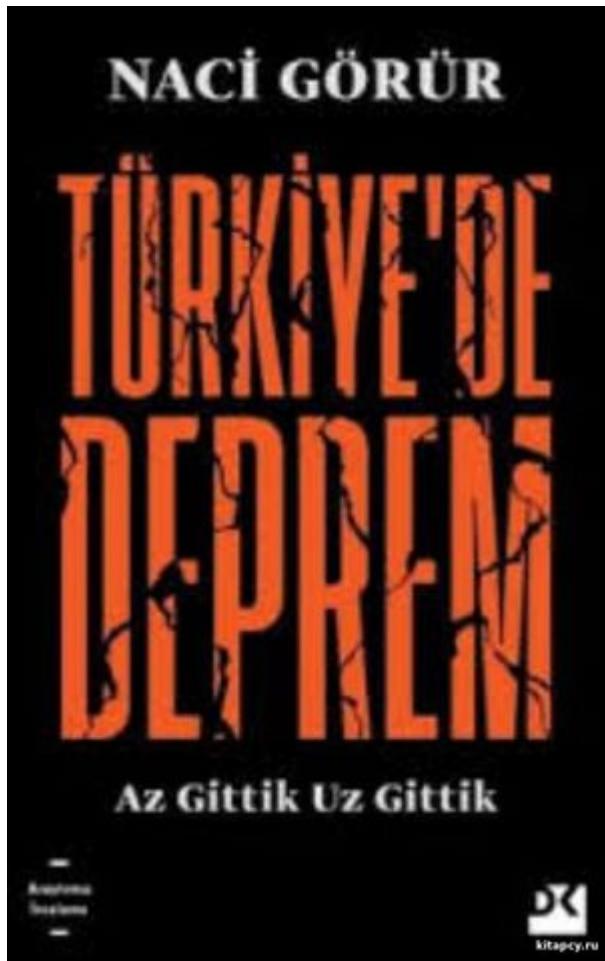
Gaýdyp gelensoň, STU-nyň dosenti we professory bolup işledi... Türkïyäniň sedimenter çöketlikleriniň gurluşy, tektonikasy-ýer gabygy we deňizleri boýunça ylmy-barlag işlerini geçirdi. Seýmsiki potansialynyň aýdyňlaşdyrylmagy üçin bilini bek guşap işledi we köp sanly döwlet hem-de halkara taslamalaryna ýolbaşçylyk etdi.

1983-nji ýylda kyrk ýaşa ýetmedik ýiti zehinli alymlary höweslendirmek üçin TÜBİTAK-yň berýän ýörite baýragyna mynasyp boldy.

Türkïyäniň Ylymlar akademiýasynyň agzalygyna saýlandy.

A soň?

Soň häkimiyét başyna AKP geldi!

* * *

2004-nji ýyl. TÜBİTAK-yň Gebzede guran Marmara Ylmy-barlaglar merkeziniň (MAM) ýolbaşçysydy. Şol ýyl ol NATO-nyň ylym boýunça ýörite baýragyna mynasyp boldy.

Emma:

AKP-niň häkimiýet başynda oturan şol ýyly MAM-daky ygtyýarlyklary elinden alyndy:

«- İşgär almaň, iş tabşyrmaň, edaraň içinde işgärleriň ýerini üýtgetmäň».

Gepiň keltesi, «wezipäni öz eliň tabşyr!» diýilýärdi.

Kömekçisi bilen bile wezipesini tabşyrды. Ýerine TÜBİTAK-yň başlygynyň aýaly oturdyldy! (Haýsysyny ýazaýyn: TÜBİTAK-yň Türkiýedäki ähli ylmy edaralaryny biri-birine we halkara ylmy torlaryna birikdiren Döwlet Ylmy tor we Maglumatlar merkeziniň (ULAKBİM) başlygy edip haýwanat bagynyň ylahyýetçi müdirini oturtdylar!)

Diňe bularam däl.

2011-nji ýyl. AKP «Türkiýäniň Ylymlar akademiýasyna (TÜBA)

biziň özümüz wezipä bellejek!» diýensoň, ol Ylymlar akademiýasynyň özygtyýarly gurluşyna zarba urulmagy bilen ylalaşyp bilmedi (professor Jelal Şengör ýaly alymlar bilen bile) işden gitdi.

Emma...

Döwletinden hiç öýke saklamady, STU-da şägirt ýetişdirmegini dowam etdirdi. Halk daş-kesegiň astynda galmasyn diýip, «0keanlardaky burawlaýyş maksatnamasy» ýaly halkara derejeli işlere gatnaşdy, gatnaşyp ýör...

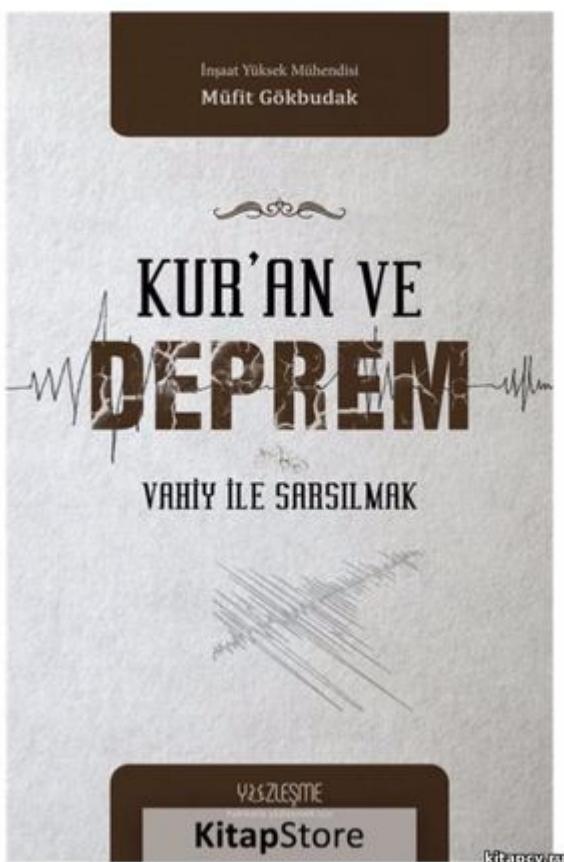
Dünýäniň az sanly saýlama Stanford uniwersiteti ýaly ylym ojaklaryndan çagyryldy, myhman mugallym bolup sapak berdi... Her ýyl geçirilýän dünýäniň iň täsirli alymlarynyň sanawyna girýär...

Kimiň gürrüñini edýändir öydýäniz?

Elazigde dört ýaşynda kakasyndan jyda düşensoň, otly duralgasynدا kempüt satyp, okamaga dyrjaşan ýetim çaganyň gürrüñini edýärin..

Ady – Naji Görür...

Şindizem ýurdy üçin hozanak bolýan alymyň gürrüñini edýärin...

Hezreti Muhammet (s.a.w) eýeleýän wezipäňe mynasyplyk hakda şeýle diýipdir:

«*Iş – iş başsarýana berilmese, kyýamatyň ýakynlaşanlygydyr*».

Takdyr karar berme pursatlarynda şekillenýär.

Germania bilen ösüş babatda tapawudymyz şudur.

«SÖZCÜ» gazeti, 17.02.2023 ý.

Soner ÝALÇYN. Publisistika